

EDUCATIONE

6 Şubat Kahramanmaraş Depremi Sonrası Zorluklarla Baş Etmede Destekleyici Sınıf Oluşturma Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Deneyimleri

Classroom Teachers' Experiences on Creating a Supportive Classroom in Coping with Difficulties After the February 6 Kahramanmaraş Earthquake

Yazar Bilgisi/ Author Information

İlknur GÜLTEKİN

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Isparta/Türkiye, ilknurileri14@gmail.com

Selçuk UYGUN

Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Antalya/Türkiye, selcukuygun@akdeniz.edu.tr

Makale Bilgisi/ Article Info

Makale Türü/ Article Type : Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/ Received : 08.06.2024

Kabul Tarihi /Accepted : 15.11.2024

Yayın Tarihi/Published : 15.11.2024

Atıf / Cite

Gültekin, İ. & Uygun, S. (2024). 6 şubat Kahramanmaraş depremi sonrasında zorluklarla baş etmede destekleyici sınıf oluşturma konusunda sınıf öğretmenlerinin deneyimleri. *EDUCATIONE*, 3(2), 22-48.

Özet

Bu araştırmanın amacı 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli deprem sonrası zorluklarla baş etmede destekleyici sınıf ortamı oluşturma adına sınıf öğretmenlerinin deneyimlerini öğrenmek ve öğretmenlerin uygulamalarını incelemektir. Araştırma nitel bir çalışma olup fenomenolojik desende yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcılarını Isparta ilinin Eğirdir ilçesinde kadrolu olarak çalışmakta olan 10 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolaylıkla bulunabilen örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir, ayrıca ölçüt örnekleme yöntemine göre sınıfta depremzede öğrencisi bulunan sınıf öğretmenleri seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır, verilerin analizinde ise içerik analizi tercih edilmiştir. Araştırmanın sonucunda deprem doğal afeti sonrası sınıf ortamının depremzede öğrencinin uyumu için oldukça önemli olduğu anlaşılmıştır, bu konuda sınıf öğretmenlerinin daha profesyonel bir eğitime ihtiyaçlarının olduğu tespit edilmiştir. Depremzede öğrencilerin sınıfta geçirdikleri süre boyunca maddi-manevi ihtiyaçlarının karşılanmaya çalışıldığı görülmüştür. Depremzede öğrencileri sınıfa adapte ederken sınıf öğretmenlerinin her zaman kullandıkları yöntemlerin dışında çok farklı çalışmalar yapmadıkları, öğrencilere normal şekilde davranarak rutin eğitimlerine devam ettikleri ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Doğal Afet, Deprem, Kriz, Destekleyici Sınıf Ortamı*

Abstract

The aim of this research is to learn the experiences of the classroom teachers and to examine the practices of the teachers in order to create a supportive classroom environment in coping with the difficulties after the 6 February Kahramanmaraş-centered earthquake. This study is a phenomenological study adopting qualitative research tools. The participants of the research are 10 primary school teachers working as permanent staff in Eğirdir district of Isparta province. The participants of the study were determined according to the sampling method, which can be easily found among the purposive sampling methods, and also, according to the criterion sampling method, classroom teachers who had earthquake victim students in their class were selected. Semi-structured interview forms were used as data collection tool in the research, and content analysis was used in the analysis of the data. As a result of this study, it has been seen that the classroom environment after a natural disaster such as an earthquake is very important for the adaptation of the earthquake victim students. It has also been determined that the classroom teachers need more professional training in this regard. Moreover, it has been observed that the material and moral needs of the earthquake survivors were tried to be met during the time they spent in the classroom. It has been revealed that while adapting the earthquake survivors to the classroom, the classroom teachers apply the usual methods they use, and continue their teaching by treating the students in their normal routines.

Keywords: *Natural Disaster, Earthquake, Crisis, Supportive Classroom Environment*

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Natural events that affect our world are normal occurrences of nature. In the definition of the Disaster and Emergency Management Presidency (AFAD), the term "disaster" is a disaster that causes injuries or loss of life for the whole or a certain segment of the society, leads to economic and social losses, disrupts or completely stops normal life and human activities, and disrupts the existing facilities of the affected society. It is defined as nature, technology or human-induced events for which the capacity to cope is insufficient (AFAD, 2014). In the definition made by the United Nations, it is stated that disasters not only cause physical injuries, and loss of life or property, but also make it difficult to cope with events that affect the social life of societies and cause psychological distress for individuals. Earthquakes are among the leading disasters in terms of the damage they cause and the magnitude of their impact.

In the February 6 earthquake centered in Kahramanmaraş Pazarcık, great destruction, and losses were experienced in Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kilis, Malatya, Osmaniye and Şanlıurfa, apart from Kahramanmaraş. Many economic sectors, from education to economy, from transportation to agriculture, from health to trade, were heavily affected by this disaster.

The people who will have primary communication with earthquake-affected students in schools are teachers. Some social, psychological, and behavioral disorders seen in students after the earthquake affect both the classroom climate and the motivation of teachers and students. Therefore, teachers and their psychological resilience are of vital importance in the classroom environment after a crisis such as an earthquake. Those who witness crises in the school environment the most are teachers.

Purpose Of The Research

The aim is to learn the experiences of classroom teachers in creating a supportive classroom environment in coping with the difficulties after the February 6 Kahramanmaraş earthquake. The aim is to obtain the opinions of teachers who had the opportunity to observe students affected by the earthquake one-on-one, the situations they experienced throughout the process, the activities they carried out in the classroom or at school in order to normalize the students, and their positive or negative experiences about the process.

Method

A qualitative research method was employed in this research. Among the qualitative research methods, the phenomenology design was adopted. The study group was determined by the criterion sampling method. The criterion of this study group was that there was at least one student in the class who was an earthquake victim and came from an earthquake zone. The participants of this study were ten classroom teachers working as permanent staff at primary school levels in Eğirdir district of Isparta province. Participants were selected from teachers who were geographically close, easy to reach, and willing to participate in the research voluntarily. The number of students who came to Eğirdir district of Isparta province from 11 provinces affected by the earthquake and were registered at the time of the study at the primary school level was 89. These data were the official figures announced by the Eğirdir District National Education Directorate in May 2023 (Eğirdir District MEM, 2023). While selecting the participants, factors such as gender, age, and different socioeconomic neighborhoods of the schools

teachers worked in. The aim was to interview teachers from as many diverse schools with different socioeconomic backgrounds as possible. A semi-structured interview form was used as the data collection tool. Before the interview, the purpose of the research was explained to the participants, and the interview was recorded with the participants' permission. A content analysis technique was used to analyze the data. The interview recordings were transcribed and coded. While coding, the in-vivo coding technique, or in other words natural coding, was used. After the codes in the participants' statements were extracted, various themes were created from these codes.

Findings

Seven open-ended questions were asked to the classroom teachers who were teaching students affected by the earthquake in their classrooms. It was aimed to find out what role they played in helping the students cope with the difficulties through the classroom environment they built. When the opinions of the classroom teachers were examined, their observations about the earthquake-affected students when they came to the classroom were generally that the students were quiet, shy, stagnant and had difficulty in communicating. While 60% of the teachers stated that it was like this, only 10% stated that the earthquake victim students showed aggressive behavior, and 10% stated that they constantly hugged the teacher and showed affection. In this study, some teachers stated that earthquake victims should not be asked questions, especially about their experiences of the earthquake. Classroom teachers were also asked what they did during the adaptation process in the classroom and what practices they implemented. It was observed that teachers continued their regular routines in order not to make the earthquake-affected students feel that they were being treated differently as they were earthquake victims (50%). Most teachers (60%) paid attention not to discuss the earthquake phenomenon directly with the students in order not to remind the students of the earthquake. Teachers tried to understand students by establishing positive one-on-one communication with them, and sometimes, they acted flexibly and applied more flexible rules during the adaptation process to the classroom (50%). This study focused on the difficulties experienced by classroom teachers in alleviating the adaptation process of the earthquake-affected students to the classroom, and it was observed that teachers generally believed that they were able to deal with the problems of these students and help with their adaptation process. Priority was given to meeting the financial needs of earthquake-affected students upon their arrival or before their arrival. When classroom teachers evaluated the changes regarding the adaptation endeavors of earthquake-affected students, all teachers stated that there were positive changes brought about in the students.

Results and Discussion

As a result of this study, it was discovered that classroom teachers mostly improvised the interventions they implemented in the classroom after the earthquake and mostly implemented the regular classroom activities, interventions, etc. as they have been used in their classrooms habitually. It has also been observed that teachers do not receive serious training for students who experience trauma after a natural disaster such as an earthquake.

Moreover, it was found that teachers believed they did not have many problems in observing earthquake-affected students or meeting their financial needs. However, more studies needs to be carried out to improve the classroom environment in this respect. The activities implemented during this period were activities that teachers carried out in the classroom during their regular teaching.

Including earthquake victims in these activities helped them adapt, but it could have been the case that it was not done very consciously. It was also seen that the school administration was not very active in this case, and most of the work was carried out by classroom teachers.

On the other hand, students who were affected by the earthquake suffered from short-term stress disorders, also known as trauma, after the disaster. The fact that there were no counselors in ninety percent of the schools interviewed triggered classroom teachers to do something about this issue themselves. The fact that some teachers consulted special education teachers at school showed the need for classroom teachers to receive guidance. Therefore, the emotional confusion, introversion, behavioral problems, and sleep problems experienced by children after this and similar natural disasters inevitably affected their educational lives. Thus, it could be deduced that classroom teachers played a very critical role in this context. Therefore, it is very important to organize the classroom environment, which is the environment where the student spends the most time after the family, in a way that will help them cope with the difficulties. Thus, the classroom atmosphere is very important because it affects how the students adapt to this new phase in their lives also through the support of their classroom teachers. Considering the high effects of stressful events in childhood and the importance of children's mental health in natural disasters such as earthquakes, there is a greater need for psychological interventions and the provision of psychological services for children and families.

As a result, classroom teachers showed great effort for the students who came to their classes after the February 6 Kahramanmaraş-centered earthquake. Although they had shortcomings in terms of professional intervention, they provided full support, especially in meeting financial needs. As a result of the joint work of classroom teachers with parents and the school administration, students were able to adapt to the classroom, school, and environment.

GİRİŞ

Dünyamızı etkileyen doğa olayları doğanın olağan bir oluşumudur. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) tanımında “afet” terimi toplumun tamamı veya belirli bir kesimi için yaralanmalara veya can kayıplarına neden olan, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insani faaliyetleri kesintiye uğratarak aksatan veya tamamen durduran, etkilenen toplumun mevcut imkanları ile baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olaylar şeklinde tanımlanmıştır (AFAD, 2014). Birleşmiş Milletler tarafından yapılan tanımda ise afetlerin sadece fiziksel yaralanmalara, can ve mal kayıplarına sebep olmadığı, bunun yanında toplumların sosyal yaşamını etkileyen, bireyleri psikolojik anlamda sıkıntıya sokan, baş etmesi güç olaylar olduğu belirtilmiştir. Yol açtığı hasar ve etki büyüklüğü bakımından depremler afetlerin içinde en başta yer almaktadır. Yaşanan afetlerin temelde neden oldukları en önemli zarar can kayıpları olsa da ülkelerin ekonomilerine ciddi birer darbedir (Sawada ve Takasaki, 2017). Depremin etkileri;

1. Afeti yaşayan bireylerde meydana gelen yaralanmalar, zararlar, hayatını kaybetme gibi fiziksel etkiler,

2. Bireylerin sosyal ve toplumsal yaşamını etkileyen ulaşım, binalarda, konutlarda, altyapıda, tarım sistemlerinde vb. meydana gelen hasarlardan oluşan fiziksel etkiler,

3. Yaşanan zararın doğurduğu ekonomik etkiler,

4. Afetlerden kurtulan bireylerin sonrasında yaşadığı fiziksel, ruhsal ve sosyal travmaların oluşturduğu sosyolojik etkiler olarak gruplanabilmektedir (OECD,1994).

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Pazarcık merkezli yaşanan depremde Kahramanmaraş dışında Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa'da da büyük yıkım ve kayıplar yaşanmıştır. Eğitim alanından ekonomiye, ulaşımdan tarıma, sağlıktan ticarete kadar birçok ekonomik sektör bu afetten ağır etkilenmiştir. Deprem etkisi hala devam ederken bu durumdan en fazla etkilenenlerin başında çocuklar gelmektedir. Çocukluk çağında yaşanan doğal afetlerin çocuklarda uyku problemleri, kas iskelet sistemi sorunları, damar ve sinir yapılarının bozulması gibi fiziksel etkileri; tekrar bir afete maruz kalma korkusu yaşama, göç etme, eğitim hayatının sekteye uğraması gibi sosyal etkileri; çevreye uyum sorunları, şaşkınlık, güvensizlik, panik hali, kekemelik, içe kapanma, itaatsizlik, depresyon, zararlı madde kullanımında artış gibi davranışsal etkileri ile travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, anksiyete, yas tutma gibi psikolojik etkileri görülmektedir. Bu şiddette bir afet sonucu ülke genelinde eğitim öğretime ara verilmiş, depremden zarar gören illerdeki 166.238 öğrenci istedikleri illere nakil işlemi gerçekleştirmiştir (SBB DSD Raporu, 2023). İlerleyen süreçte deprem bölgelerinde yapılan iyileştirmeler sonucu MEB verilerine göre 58.597 öğrenci deprem bölgelerine nakil isteyip geri dönmüştür (MEB, 2023). Dönen öğrenci sayısı fazla olmasına rağmen, halihazırda birçok öğrenci farklı il ve ilçelerde sınıflarda eğitim öğretime devam etmektedir.

Okullarda depremde öğrencilerle birinci dereceden iletişim kuracak olan kişiler ise öğretmenlerdir. Deprem sonrası öğrencilerde görülen bazı sosyal, psikolojik, davranışsal bozukluklar hem sınıf iklimini hem de öğretmenin ve öğrencilerin motivasyonunu etkilemektedir. McNeil ve Popham, öğretmeni, öğrencilerde değişme meydana getirmek amacıyla bir ve daha fazla öğrenciyle etkileşim davranışları gösteren kişi olarak tanımlamaktadırlar (McNeil&Popham, 1973, s. 940). Dolayısıyla deprem gibi bir kriz sonrası süreçte sınıf ortamında öğretmenler ve onların psikolojik sağlamlığı hayati önem taşımaktadır.

Caplan'a göre kriz, bireyin çözülemeyen bir durumla karşı karşıya kalmasıyla meydana gelen geçici bir psikolojik dengesizlik durumudur (akt. Yaşar Yılmaz & Eldeleklioğlu, 2019). Özellikle bir grupta ya da toplumda meydana gelen kriz,

toplumun bütün üyelerinde strese, belirsizliğe ve karmaşaya neden olmaktadır. Bu nedenle iyi bir kriz yönetimi, hızlı ve doğru karar vermeyi gerektirmektedir (Erdur-Baker & Doğan, 2016). Okul ortamındaki kriz durumlarına en fazla tanıklık edenler ise öğretmenlerdir. Öğretmenlerin deprem sonrası süreçte yaşadıkları, bir başka afet sonrası kriz yönetimi sürecine yardımcı olabilir. Deneyimlerin paylaşılması öğretmenlerin aynı zamanda kendi öz yönetim süreçlerine ışık tutarak kendi kendilerini de eleştirmelerine yardımcı olacaktır.

Alan yazında yapılmış çalışmalarda güncel bir çalışma olarak Aydoğdu & Fofana (2023) Deprem Küçük Çocuklar Üzerindeki Etkileri ve Müdahale Programları isimli makalelerinde Kahramanmaraş merkezli depremin çocuklar üzerindeki psikolojik, sosyolojik etkilerinden bahsetmiş, dünyada uygulanan müdahale programlarından örnekler vermişlerdir. Çocuklara yaklaşımlarda daha çok eğitim alınması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Tunca (2023), Afet Döneminde Eğitim isimli yayınladığı bilgi notunda deprem sonrası değerlendirmelerle birlikte çocuklar ve eğitime dair paylaşımlarda bulunmuştur. Eğitim Reformu Girişimi platformu aracılığıyla çeşitli raporlar paylaşılmıştır. Yaşar Yılmaz ve Eldeleklioğlu (2019)'nun yapmış oldukları Okul Ortamında Krize Müdahale ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi isimli çalışmada sadece doğal afetler sonrası oluşan krizler değil, okullarda öğrencilerin yarattığı davranış problemleri sonrası oluşan ve ciddi müdahale gerektiren durumlar konu alınmış, nicel yöntemle tarama deseninde yürütülen araştırmada hayatlarında ne az bir defa kriz durumu ile karşılaşan %70 oranındaki öğretmenlerden, %69'unun rehber öğretmene başvurdukları, %53'ünün ise krize müdahale etmenin rehber öğretmenin görevi olduğunu düşündükleri bir sonuç çıkmıştır. Sarman (2012) Elâzığ depremi sonrasında depremi yaşayan ilkokul çocuklarının kaygı düzeylerini, depresyon belirtilerini ve bunu etkileyen faktörleri araştırdığı tezinde, 701 öğrencinin deprem sonrası travma stres bozukluğu belirtileri gösterdiğini tespit etmiş, kaygı düzeyinin oldukça yüksek olduğunu belirtmiştir. Bunun için rehabilitasyon çalışmalarının önemine özellikle vurgu yapmıştır. 2001 yılında Bakioğlu ve Savaş tarafından yürütülen Deprem Okulda Neden Olduğu Krizin Yönetimi isimli bir ön araştırmada Afet Yönetmeliğinden bahsedilerek okuldaki öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin birçoğunun kriz sonrası kaygı düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Krize müdahale ederken öğretmenlerin sağlığına vurgu yapılmıştır.

Araştırmanın Önemi

6 Şubat Kahramanmaraş merkezli deprem çok yakın bir geçmişte meydana gelmesi sebebiyle bu konuda henüz çok fazla çalışma yürütülemediği görülmüştür. Bu araştırma

öğretmenlerin, afet sonrası sınıf atmosferi ve destekleyici çalışmalarına yönelik süreçlerini anlatması açısından ilk olacak, alana katkı sağlayacaktır. Bu araştırma bulguları öğretmenlerin deprem sonrası yaşadıkları öğrencilerle ilgili deneyimleriyle krize yönelik nasıl bir sınıf ortamı yarattıklarına ışık tutacaktır. Öğretmenler için bir öz eleştiri fırsatı sayılabilecek bu çalışma herhangi başka bir afet sonrası durumda ya da kriz durumunda yetkinliklerini geliştirebilmeleri için onlara yol gösterici olabilir. Sınıfında hâlen depremzede öğrencisi bulunan, ailesini ya da yakınlarını kaybetmiş öğrencisi olan birçok öğretmen bulunmaktadır. Çocuklarda deprem sonrasında görülen etkilerin en aza indirilmesinde ebeveynler kadar öğretmenlerin de rolü büyüktür. Çıkan bulgular sonucunda öğretmenlere bu gibi deprem sonrası eğitim öğretim süreçlerini daha etkin ve kolay yönetebilecekleri önerilerde bulunularak bu çalışmanın öğretmenlere faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonunda elde edilecek bulguların sınıf öğretmenlerinin kriz ile baş etmesinde öğretmenlere öneriler sunmak, kriz sonrası sınıf yönetimini kolaylaştırmak ve öğretmenlerin bu yönde bakış açılarını geliştirmek açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Bunun yanında elde edilen bulguların literatüre katkı sağlaması ve sonraki araştırmalar için veri oluşturması bakımından da önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 6 Şubat Kahramanmaraş depremi sonrası zorluklarla baş etmede destekleyici sınıf ortamı oluşturma konusunda sınıf öğretmenlerinin deneyimlerini öğrenmektir. Depremzede öğrencileri birebir gözlemleme imkânı bulan öğretmenlerin süreç boyunca yaşadıkları durumlar, öğrencilerin normalleşmeleri adına sınıfta ya da okulda yaptıkları etkinlikler ve süreçle ilgili olumlu-olumsuz deneyimlerine başvurmak üzere görüşlerini almaktır. Bu amaç doğrultusunda alt problem soruları şu şekildedir:

1. Sınıfında depremzede öğrencisi bulunan sınıf öğretmenleri, öğrencilerin okula ve sınıfa adaptasyonu sürecinde neler yaşamıştır?
2. Sınıf öğretmenleri depremzede öğrenciler henüz sınıflarına gelmemişken öğrenciler ya da sınıf ile ilgili herhangi bir çalışma yapmışlar mıdır?
3. Sınıf öğretmenleri, depremzede öğrencilerin buldukları zor durumla baş etmelerinde ne gibi roller üstlenmiştir?
4. Sınıf öğretmenlerinin adaptasyon sürecinde öğrencilerin psikososyal durumlarına yönelik olumlu ya da olumsuz gözlemleri ve görüşleri nelerdir?

5. Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin zorluklarla baş etmesinde destekleyici sınıf ortamı oluşturma adına ne gibi çalışmalar yapmışlardır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma “sosyal fenomenleri, insan davranışlarını ve bu davranışların sebeplerinin neler olduğunu detaylı ve derin bir şekilde anlamayı amaçlayan bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem içerisinde insanların algılamalarının, deneyimlerinin ve tutumlarının derin bir şekilde incelenmesi yatmaktadır.” (Güler Halıcıoğlu & Taşgın, 2014, s. 39). Nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni tercih edilmiştir. Olgubilim araştırması, insan olgusu üzerine yoğunlaşan ve deneyimlerin ifade edilmesinin anlamlarını tanımlamayı amaçlayan tümevarımsal betimleyici bir araştırma türüdür (Saban & Ersoy, 2016). Bu desende araştırmacı, bireylerin bir kavrama ya da olguya ilişkin deneyimlerini ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar yürütmektedir (Creswell, 2007). 6 Şubat depremi sonrası sınıfında depremde öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları deneyimlere dair görüşlerini almak amacıyla bu desen benimsenmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, araştırmacı tarafından oluşturulan ya da daha önceden oluşturulmuş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılması anlayışına dayanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu çalışma grubunun ölçütü, sınıfında en az bir tane deprem bölgesinden gelen depremde bir öğrencinin bulunmasıdır. Araştırmanın katılımcıları Isparta ili Eğirdir ilçesinde kadrolu olarak görev yapan ilkököl kademelerinde çalışan 10 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar yakın çevrede bulunan, ulaşılması kolay ve gönüllü olarak araştırmaya katılmayı isteyen öğretmenlerden seçilmiştir. Depremden etkilenen 11 ilden Isparta ili Eğirdir ilçesine gelen ve halen ilkököl kademesinde kayıtlı öğrenci sayısı 89’dur (Eğirdir İlçe MEM, 2023). Katılımcılar seçilirken cinsiyet, yaş, çalıştıkları okulların sosyoekonomik anlamda farklı mahallelerde olan okullar olması gibi durumlara dikkat edilmiştir. Olabildiğince farklı okullardaki öğretmenlerle görüşmeler amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerle en fazla vakit geçiren öğretmenlerin ilkököl kademesindeki sınıf öğretmenleri olması sebebiyle, ortaokul ve lise kademelerindeki sınıf rehber öğretmenlerinin deneyimlerine başvurulmamıştır. Daha sonra yapılacak olan başka çalışmalarda çalışma grubunun örnekleme genişletilerek

araştırmalar yürütülebilir. Araştırmanın az sayıda öğretmenle yapılması ve sadece ilkökul kademesinde çalışan sınıf öğretmenlerini kapsamaması araştırmanın sınırlılıklarındandır. Araştırmanın çalışma grubuna dair demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1

Sınıfında Depremzede Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Branş	Kıdem	Öğrenim Durumu	Okutulan Sınıf Seviyesi	Sınıftaki Depremzede Öğrenci Sayısı
Ö1	E	58	Sınıf Ö.	37	Ön lisans	1	2
Ö2	E	51	Sınıf Ö.	29	Lisans	2	1
Ö3	K	39	Sınıf Ö.	16	Lisans	2	2
Ö4	K	53	Sınıf Ö.	28	Lisans	3	1
Ö5	K	43	Sınıf Ö.	19	Lisans	4	2
Ö6	K	50	Sınıf Ö.	25	Lisans	1	1
Ö7	K	36	Sınıf Ö.	13	Lisans	2	1
Ö8	K	36	Sınıf Ö.	15	Yüksek Lisans	2	1
Ö9	K	48	Sınıf Ö.	25	Lisans	3	1
Ö10	K	38	Sınıf Ö.	17	Lisans	1	1

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniği olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2012). Yarı yapılandırılmış görüşmeler fenomenolojik araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama aracıdır (Sart, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcıların genel özelliklerini belirlemek amacıyla demografik sorular ve deneyimlerini belirlemek amacıyla, iki uzman görüşü de alınarak, yedi açık uçlu soru hazırlanıp katılımcılara yöneltilmiştir. Görüşme, yapılmadan önce katılımcılara araştırmanın amacı açıklanmış, katılımcıların da izni alınarak kayıt altına

alınmıştır. Katılımcıların hepsi kayıt içi izin vermiştir. Görüşme sorularının geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak adına alan yazın taraması yapılarak geliştirilen açık uçlu sorular alanında uzman kişilere sunulmuş, gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Sorular son olarak bir uzman psikoloğa gösterilerek son hali oluşturulmuştur. Soruların görüşme yapılan öğretmenin anlayacağı şekilde yazılmasına dikkat edilmiştir. Katılımcıların dışındaki iki farklı öğretmene sorular okutularak anlaşılır olup olmadığı teyit edilmiştir. Bir öğretmen ile pilot uygulama yapılmıştır. Araştırma kapsamında görüşme formu aşağıdaki açık uçlu sorulardan oluşmaktadır:

1. Depremzede öğrenciler sınıfa geldiklerinde öğrencilere dair gözlemlerinizi neydi?
2. Depremzede öğrenciler henüz sınıfınıza gelmemişken öğrenciler ya da sınıf ile ilgili herhangi bir çalışma yaptınız mı? Yaptıysanız ne tür çalışmalardı?
3. Depremzede öğrencilerin zorluklarla baş etmesinde destekleyici sınıf ortamı oluşturma adına ne gibi çalışmalar yaptınız? Sizin rolünüz neydi? Sürece etkisini açıklar mısınız?
4. Depremzede öğrencileri sınıfa adapte ederken ne gibi zorluklarla karşılaştınız?
5. Depremzede öğrencilerin ihtiyaçlarını gidermeye yönelik bir şey yaptınız mı?
6. Destekleyici sınıf ortamı oluşturma veya depremdede öğrencilere bu yönde uygulanacak müdahaleler hakkında sizlere bir eğitim sunuldu mu?
7. Sınıfta destekleme adına yaptığınız uygulamalar öğrencinizde olumlu ya da olumsuz nasıl değişimler meydana getirdi?

Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu gerekli izinler alındıktan sonra Isparta ili Eğirdir ilçesinde kadrolu olarak görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerine 16-31/05/2023 tarihleri arasında uygulanmıştır. Görüşme saatleri öğretmenlerin eğitim öğretimini aksatmayacak şekilde uygun oldukları ya da okul sonrası zamanlarda yapılmıştır. Görüşme esnasında öğretmenlere “neden, nasıl, örnek verebilir misiniz?” şeklinde sorular ile ayrıntılandırmaya yönelik sorular da sorulmuştur. Öğretmenler ortalama 10-20 dakikada görüşme sorularını cevaplamışlardır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizini Berg (2001), kalıpları, temaları, önyargıları ve anlamları tespit etmek amacıyla belirli bir materyalin dikkatlice, ayrıntılı ve sistematik olarak incelenmesi ve yorumlanması olarak tanımlamıştır. Yıldırım ve Şimşek (2016)'e göre içerik analizi yapmaktaki amaç, verileri tanımlayarak, açılım yapmak ve verilerde saklı olabilecek bulgulara

ulaşmaktadır. Görüşme formundaki soruları cevaplayan öğretmenlerin kayıtları yazıya dökülmüş ve kodlamalar yapılmıştır. Kodlama yapılırken doğal kodlama olarak bilinen *in-vivo* kodlama tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların ifadelerindeki kodlar çıkarıldıktan sonra bu kodlardan çeşitli temalar oluşturulmuştur. Veri analizini kolaylaştırmak adına katılımcıların hepsine birer sembolik harf ve numara verilmiştir. (Ö1, Ö2 gibi) Veri analiz tablolarında bir katılımcının birden fazla cevabı bulunabilmektedir. Kodlara dair frekans ve yüzdeler belirtilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bulguları alt problemlere göre sıralanmıştır. Sınıfında depremzede öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin öğrenciler sınıflarına geldikten sonra onların zorluklarla baş etmesinde nasıl bir rol üstlendiklerini öğrenme amacıyla öğretmenlere yöneltilen sorulara verilen cevaplar tablo olarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. İlk olarak Tablo 2’de öğretmenlerin depremzede öğrencilerin sınıfa geldiklerindeki durumlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 2

Depremzede Öğrencilerin Sınıfa Geldiklerindeki Durumu

Kategori	Kodlar	f	%
Depremzede Öğrencilerin Sınıfa Geldiklerindeki Durumu	Sessiz-Durgun	6	60
	Çekingen	5	50
	İletişim Kurmada Sıkıntı Yaşayan	3	30
	Huzursuz	2	20
	Kurallara Uymada Sıkıntı Yaşayan	2	20
	Sürekli Ağlayan	1	10
	Saldırgan Davranışlar Gösteren	1	10
	Öğretmene Aşırı Yakınlık Gösteren	1	10
	Herhangi Olumsuz Bir Davranış Gözlemlenmeyen	1	10

Tablo 2’deki bulgulara göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde depremzede öğrenciler sınıfa geldiklerinde onlara dair gözlemleri genel olarak öğrencilerin sessiz, çekingen, durgun ve iletişim kurma konusunda sıkıntı yaşamış olmalarıdır. Öğretmenlerin %60’ı bu şekilde olduğunu söylerken sadece %10’u depremzede öğrencinin saldırgan davranışlar gösterdiğini, %10’u da

öğretmene sürekli sarılarak yakınlık gösterdiğini belirtmiştir. Saldırgan davranışlar gösteren öğrencinin de aslında Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) olan bir öğrenci olması bu davranışını açıklar niteliktedir. Sadece bir sınıf öğretmeni depremzede öğrencinin çok normal davrandığını, uyum konusunda hiçbir sıkıntı yaşamadığını belirtmiştir. Bu kategoriye ait bazı örnek görüşler şu şekildedir:

“İlk günden itibaren hep bana sarılarak ayrıldı, öğle arası yemeğe giderken bile iyi günler öğretmenim deyip sarılırdı.” (Ö3)

“Çok ağlıyordu, istemiyordu sınıfta kalmayı, kurallara uymakta sıkıntı çakti, mesela sırasında oturmuyordu.” (Ö8)

“İlk önce çok çekingenlerdi, daha çok benim onayımı bekleyen davranışları vardı.” (Ö9)

Tablo 3’te depremzede öğrencilerin sınıflarına gelmeden önce öğretmenlerin bu öğrenciler için ne tür çalışma yaptıklarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 3

Depremzede Öğrenciler Sınıfa Gelmeden Yapılan Çalışmalar

Kategori	Kodlar	f	%
Depremzede Öğrenciler Sınıfa Gelmeden Yapılan Çalışmalar	Sınıfın öğrencilerin hassas davranmaları konusunda uyarılması	8	80
	Depremzede öğrencilere depremle ilgili soru sorulmasının engellenmesi	4	40
	Deprem afeti hakkında sınıfı bilgilendirme	3	30
	Okul idaresi ile görüşme	3	30
	Empati kurma	3	30
	Kırtasiye malzemeleri temini	3	30
	Velilerle görüşme	2	20
	Eksik kitap temini	2	20
	Sınıfta depremi hatırlatan malzemelerin kaldırılması	1	10

Tablo 3'teki bulgulara göre sınıf öğretmenlerinin, depremzede öğrenciler henüz sınıfa gelmeden yaptıkları çalışmalarda %80'inin kendi öğrencilerini, depremzede öğrencilere karşı anlayışlı, hassas, duyarlı davranmaları konusunda uyardıkları görülmektedir. Özellikle deprem ve çocukların yaşadıkları ile ilgili depremzede öğrencilere soru sorulmaması gerektiğini belirten öğretmenler bulunmaktadır. Depremzede öğrencilerin bu afeti yaşadıklarında neler hissetmiş olabileceklerine dair sınıftaki öğrencilerden empati kurmalarını isteyen sınıf öğretmenleri toplamın %30'unu oluşturmaktadır. Öğrenciler sadece okulda değil evde de deprem olgusundan bahsedecekleri için sınıf öğretmeni olarak velilerle görüşme sağlayan öğretmenlerin oranı %20'dir. Bunun yanında depremzede öğrencilerin kitap ve kırtasiye malzemelerinin de giderildiği görülmektedir.

Bir öğretmen herhangi bir hazırlık yapmadığını belirtmiştir. Bunun dışında deprem doğal afetinin aslında doğal bir oluşum olduğu da anlatılarak öğrencilere bu durumun olağan bir durum olduğu gösteren sınıf öğretmenleri de öğrencilere bir açıklama yapmıştır. Bazı öğretmenlerin konu ile ilgili okul idaresi ile görüşüp öğrencilerin nereden geldikleri, ilçede nereye yerleştikleri, durumları konusunda bilgi aldıkları da görülmektedir. Öğretmenlerin %10'u sınıflarında doğrudan deprem kelimesinin geçtiği bir kitabı da depremzede öğrencinin etkilenmemesi için sınıftakilerle birlikte öğrenci gelmeden değiştirdiğini belirtmiştir. Bunun yanında özellikle sınıfta yüksek sesle konuşulmaması, sert hareketler gerektiren oyunların bir süre oynanmaması gerektiğini öğrencilerine söyleyen sınıf öğretmenleri de bulunmaktadır. Yapılan çalışmalara bakıldığında öğretmenlerin depremzede öğrenciler gelmeden öğrencileri uyarma adına çalışmalar yaptığı görülmektedir. Aşağıda örnek ifadeler yer verilmiştir:

"...kendisi anlatmadıkça ona depremle ilgili sorular sormamaları gerektiğini anlattım." (Ö10)

"...çocuklar bu konuda kesinlikle soru sormayacaklardı, önceden bilgilendirdim...çocuklar bu konuda bilinçliydi, okul idaresi ile de önceden çok güzel bir çanta hazırladık, kalem kutusundan defterine, beslenme çantasına varana kadar hepsini hazırladık." (Ö4)

"Bizim sınıfta bir proje var, kitap projesi, onun içinde "Depremden Korkmuyorum" isimli bir kitap vardı, onu "Korkmuyorum" şeklinde değiştirdik kağıtla kapatarak..." (Ö8)

"Evet önce deprem konusunda bilgi verdim, depremin nasıl bir olay olduğunu, aslında depremin doğal bir olay olduğunu anlattım daha sonra velilerle görüştüm..." (Ö6)

"Depremzede öğrencinin deprem darbı aldığını, psikolojisinin iyi olmayabileceğini depremden bahsedilmesinin iyi olmayacağını ve ona iyi davranılması gerektiğini söyledim." (Ö2)

Tablo 4’te depremzede öğrencilerin zorluklarla baş etmesinde destekleyici sınıf ortamı oluşturma adına süreç içerisinde yapılan çalışmalara ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4

Depremzede Öğrencilerin Zorluklarla Baş Etmesinde Destekleyici Sınıf Ortamı Oluşturma Adına Yapılan Çalışmalar

Kategori	Alt Kategoriler	Kodlar	f	%	
Destekleyici Sınıf Ortamı Oluşturma Adına Sınıfta Yapılan Çalışmalar	Diğer Uygulamalar	Depremden Bahsetmeme	6	60	
		Düzenli Rutinlere Devam Etme	5	50	
		Esnek Davranma	5	50	
		Aile ile Görüşme	5	50	
		Birebir Olumlu İletişim Kurma	4	40	
		Empati Kurma	3	30	
		Öğrencilerin Güçlü Yanlarını Belirleme	2	20	
		Diğer Öğretmenler ile İş Birliği	2	20	
		Sınıftaki Diğer Öğrencilerle Konuşma	2	20	
		Profesyonel Yardıma Yönlendirme	1	10	
		Öğrencinin Önceki Öğretmeni ile İletişime Geçme	1	10	
		Olumlu Geri Bildirim	1	10	
		Sınıf İçi Uygulamalar	Grup Çalışmalarına Katma	3	30
			Çocuk Oyunlarında Görev Verme	2	20
Drama Çalışması	1		10		
Canlandırma Çalışması	1		10		
Sanat Etkinliklerine Katılım	1		10		

Tablo 4'te, sınıf öğretmenlerine sınıfta adaptasyon sürecinde neler yaptıkları, hangi uygulamaları yürüttükleri sorulmuştur. Öğretmenlerin depremzede öğrencilere farklı bir durumda olduklarını özellikle hissettirmemek adına düzenli rutinlerine devam ettikleri görülmüştür (%50). Deprem olgusunun öğrenci ile birebir konuşulmamasına, öğrencilere depremi tekrar hatırlatmamak adına çoğu öğretmen tarafından dikkat edilmiştir (%60). Öğretmenler öğrenciler ile birebir olumlu iletişim kurarak onları anlama yoluna gitmiş bazen esnek davranarak sınıfa adaptasyon sürecinde kurallar esnetilmiştir (%50). Sınıfta özellikle öğrencinin aktif katılımını sağlamak adına öğrencilerle iş birliği içeren etkinlikler, grup çalışmaları, öğrencinin lider olduğu etkinlikler ya da sanat çalışmaları planlayan sınıf öğretmenleri bulunmaktadır. Okulunda rehber öğretmen bulunmaması sebebiyle sınıf öğretmenlerinden %10'u öğrencisini psikoloğa göndermiştir, öğretmenlerin %20'si ise okullarındaki özel eğitim öğretmeni ile iletişime geçmiştir. Depremzede öğrencinin sınıfa uyumu ile ilgili, ihtiyaçlarını giderme amacı dışında aile ile iletişime geçen sınıf öğretmenleri de bulunmaktadır (%50). Yine sınıftaki diğer öğrencilerle konuşan sınıf öğretmenleri de bulunmaktadır (%20). Bu bağlamda yapılan görüşmelerden örnek anlatılar şöyledir:

"...sınıf rutinlerimiz devam etti farklı bir çabaya girmeme gerek kalmadı fazlasıyla uyum sağladı." (Ö10)

"Rehberlik servisine değil de bir tane öğrencimi psikoloğa yönlendirdik ara ara görüşüyor." (Ö5)

"Daha çok derslerde drama yöntemini kullandım, onları daha çok canlandırma etkinliklerine teşvik ettim, oyun etkinlikleri düzenledim böylelikle aktif katılım sağladım." (Ö3)

"Lider rolünü üstlenmesini sağladım ...güçlü yanlarını bulmaya çalıştım, güçlü yanlarında matematik yönünde güçlü olduğunu aslında kendine güveni geldiğinde daha başarılı bir öğrenci olduğunu gördüm." (Ö6)

Tablo 5'te depremzede öğrencilerin yeni sınıflarına adaptasyonları noktasında yaşamış oldukları zorluklara ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 5*Depremzede Öğrencilerin Sınıfa Adaptasyonu ile İlgili Yaşanan Zorluklar*

Kategori	Kodlar	f	%
Depremzede Öğrencilerin Sınıfa Adaptasyonu ile İlgili Yaşanan Zorluklar	Okuma Güçlüğü	2	20
	Ödev yapmama	1	10
	Ailenin öğretmene müdahalesi	1	10
	Kısa Süreli Sınıfa Adaptasyon Sağlayamama	1	10
	Kurallara Uymada Zorluk	1	10

Sınıf öğretmenleri depremzede öğrencileri sınıfa adapte ederken yaşadığı zorluklara ilişkin görüşlerinde genel olarak bir sıkıntı yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 5'teki verilere göre öğrencilerin sınıfa adaptasyonunda kısa süreli sıkıntılar yaşayan sadece bir öğretmen vardır. Bunun dışında öğrencilerin aileleriyle ilgili de herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını belirtmişlerdir, sadece bir öğretmen depremzede öğrencisinin ailesinin kendisine çok fazla müdahale ettiğini kendi yaşadıkları sıkıntılara öğretmene yansıttığını belirtmiştir. Sınıfa ilk geldiklerinde az da olsa karşılaşılan okuma güçlüğü, ödev yapmama, kurallara uymakta zorlanma gibi problemlerin zaman içinde çözüldüğüne vurgu yapmışlardır.

“Açıkçası çocuklarla alakalı hiçbir zorluk yaşamadım; sadece bir tane depremzede öğrencinin velisi biraz daha hassastı, kendi etkilendiği şeyleri çocuk etkileniyormuş gibi çocuk üzerinden yansıtmaya çalıştı. (...) Ailenin duygularının karışık olduğunu fark ettim” (Ö3)

Tablo 6'da depremzede öğrencilerin ihtiyaçlarını gidermeye yönelik yapılanlara ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Depremzede öğrenciler geldiklerinde ya da gelmeden önce maddi ihtiyaçlarının karşılanmasına öncelik verilmiştir. Bunların yanında depremzede öğrencinin ve ailesinin ihtiyaçlarını kendilerinin gidermesi için veliler ya da gönüllülerden toplanan nakdi yardımlar ailelere ulaştırılmıştır. Tablo 6'da görüldüğü gibi, İki aileye yakacak yardımı yapılmış, 3 öğrenciye öğle yemekleri ücretsiz olarak verilmiştir.

Tablo 6*Depremzede Öğrencilerin İhtiyaçlarını Gidermeye Yönelik Yapılanlar*

Kategori	Kodlar	f	%
Depremzede Öğrencilerin İhtiyaçlarını Gidermeye Yönelik Yapılanlar	Kıyafet	7	70
	Nakdi yardım	5	50
	Kitap	4	40
	Kırtasiye	4	40
	Ücretsiz Yemek	3	30
	Yakacak	2	20
	Ücretsiz Ulaşım	1	10

Yapılan yardımlar maddi ağırlıkta olsa da depremzede öğrencileri sınıfa adapte ederken yapılan çalışmalar başlığı altında sınıf öğretmenleri psikolojik desteklerden de söz etmişlerdir. Öğrencilere yapılan desteklerle ilgili bazı örnek ifadeler şöyledir:

“Velilerimiz kaynak alımında destek oldu, kırtasiyemize başvurduk, kırtasiye malzemelerini aldık, diğer okullardan eksik kitaplarını giderdik, tanıdık esnaflardan formasını aldık aramızda hallettik.” (Ö2)

“Evi göçük altında kalan diğer depremzede öğrencimin forması yoktu okul forması aldım ona çok mutlu oldu.” (Ö3)

Tablo 7*Sınıf Öğretmenlerinin Müdahaleye Yönelik Eğitim Alma Durumu*

Kategori	Kodlar	f	%
Sınıf Öğretmenlerinin Müdahaleye Yönelik Eğitim Alma Durumu	Uzaktan Eğitim (ÖBA)	3	30
	Kişisel Araştırma	2	20
	Uzman görüşüne başvurma	1	10
	Rehberlik servisi tarafından	1	10

Tablo 7’de sınıf öğretmenlerinin müdahaleye yönelik eğitim alma durumlarına ilişkin ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Tablo 7’ye göre sınıf öğretmenlerinden %30’u müdahale konusunda herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Eğitim alan öğretmenlerden üç tanesi ise bunu uzaktan eğitim şeklinde Öğretmen Bilişim Ağı platformu üzerinden izlediğini belirtmiştir. %10’u ise rehberlik servisinden bilgi aldığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin sadece bir tanesinin okulunda rehber öğretmen olduğu görülmüştür. Bu eğitimlerin dışında kendi çabası ile bilgi edinmiş olan sadece iki öğretmendir. Eğitim almayan öğretmenler bunu “eğitim sunulmadı” şeklinde ifade etmişlerdir. Bu da, eğitimin bir kurum ya da bakanlık tarafından verilmesi gerektiğini düşündüklerini göstermektedir.

“Okul rehberlik servisi sundu tüm öğretmenlere, deprem nedir, nasıldır hangi duygular oluşur, nasıl müdahaleler yapılır gibi.” (Ö3)

“Öğretmenlere ÖBA üzerinden eğitim verilmişti ama onun öncesinde ben psikolog arkadaşlarım vardı ne yapabileceğime dair onlarla görüşmüştüm.” (Ö6)

Tablo 8’de sınıfta destekleme uygulamalarının depremzede öğrencilerinde meydana getirdiği değişimler hakkında öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 8

Sınıfta Destekleme Uygulamalarının Öğrencide Meydana Getirdiği Değişimler

Kategori	Kodlar	f	%
Öğrencide Meydana Getirdiği Değişimler	Sosyal uyum sağladı.	8	80
	Genel ders başarısı arttı.	6	60
	Okuma hızı arttı.	3	30
	Yazma becerisi gelişti.	1	10
	Davranış problemleri azaldı.	1	10

Tablo 8’e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri depremzede öğrencilerin sınıfa uyumu ile ilgili yaptıkları çalışmaların öğrencide meydana getirdiği olumlu veya olumsuz değişimler, değerlendirdiklerinde bütün öğretmenler olumlu değişimler olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %80’i öğrencilerinin kısa bir zaman dilimi içinde okula, sınıfa, öğretmene ve arkadaşlarına uyum sağladıklarını, çekingen davranışlarının azaldığını, etkinliklere daha istekli katıldıklarını belirtmişlerdir.

Bunun yanında öğretmenlerin %60'ı genel ders başarısının, geldikleri ilk zamana göre arttığını belirtmiştir. Bir öğretmen öğrencisinin davranış problemlerinin azaldığını ancak hala tamamen geçmediğini belirtmiştir. Depremzede öğrencilerin eğitim-öğretime ara vermeleri ve gittikleri diğer şehirlerde okula başlama süreleri değişiklik gösterdiği için bazı öğrencilerde okuma ve yazma becerisinin zayıf olduğunu söyleyen sınıf öğretmenlerinin de sınıfta geçirdikleri süre sonunda bu becerilerin olumlu anlamda değiştiğini belirtmişlerdir. Buna örnek olarak şu anlatılar paylaşılabilir:

“Özellikle kız öğrenci yazmada, anlamada sınıfın en alt düzeyindeki öğrencileri geçti, çok güzel bir ilerleme sağladık.” (Ö1)

“İçe kapanık dedikleri öğrencimde hafif kekemelik de vardı konuşmak istemiyordu ilk zamanlar, hatta bazı soruları başını sallayarak cevap veriyordu. (...) Biz işi sohbet etmeye kadar ilerlettik.” (Ö1)

“Bazı sıkıntıları aştık mesela agresif bir öğrencimin konuşması birazcık daha değişti, yani o bakımdan davranış olarak düzeldiklerini düşünüyorum. İki öğrencimin de başarısı yükseldi, şöyle ki bir öğrencim hiç yazı yazmıyordu, şu an yazı yazıyor derse katılıyor.” (Ö5)

TARTIŞMA

Depremi küçük çocuklar üzerindeki etkisi ve müdahale çalışmalarına ilişkin araştırma yapma ihtiyacı doğmuştur. Alan yazın tarandığında genellikle yapılan çalışmaların nicel araştırma yöntemleri şeklinde olduğu ve çalışma grubunun ilkökul öğrencileri, ortaokul öğrencileri ya da lise öğrencileri ile yapıldığı görülmektedir. Öğretmenlerle yapılan çalışmaların ise, yine nicel araştırma yöntemi şeklinde yapıldığı görülmüştür, pek derinlemesine bir araştırma yürütülmemiştir. Bu bağlamda bu çalışmanın literatüre katkısı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma ile aynı zamanda sınıf öğretmenlerinin deprem gibi benzer doğal afetler sonrası sınıf ortamlarına yönelik kendilerinde bir farkındalık oluşturmak, deprem öncesinde gerekli önlemler alınmasına teşvik etmek, deprem sonrasında ise bu travmatik olayın etkisiyle daha kolay baş edebilmeleri için olayın farkına varmalarını sağlamak ve benzer durumlar için öneriler geliştirmek amaçlanmıştır. Bu sebeple sınıf öğretmenlerinin, sınıflarında bulunan depremzede öğrencilere yönelik yaptıkları müdahaleler veya sınıf içi etkinlikler ve bu süreçte yaşadıkları her türlü olumlu ve olumsuz deneyimleri ile ilgili görüşleri bulgularda açık bir şekilde betimlenmiştir. Bu tartışma kısmında ise bulgular ilgili literatür ile ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Bulgularda ilk olarak sınıf öğretmenlerine depremzede öğrenciler sınıfa geldiklerinde durumlarını nasıl olduğu sorulmuştur. Sınıf öğretmenleri çoğunlukla gelen

öğrencilerin sessiz durgun ve çekingen yapıda olduklarını, kendilerine huzursuz hissettiklerini, iletişim kurmada sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında az da olsa saldırgan davranışlar gösteren öğrenci ve öğretmene normalden fazla yakınlık gösterme eğiliminde olan öğrenci de bulunmaktadır. Bir öğretmen ise öğrencisinin herhangi bir endişe taşımadığını, diğer öğrencilerden farklı davranmadığını belirtmiştir. Genel çoğunluğa baktığımızda ise öğrencilerin yaşanan doğal afet sonrası kısa süreli bir travma yaşadıklarını değerlendirebiliriz. Yaşadıkları felaketin büyüklüğü onların bir süre uyum sorunu yaşamalarına sebep olmuştur. Aydoğdu ve Fofana (2023), “Depremi Küçük Çocuklar Üzerindeki Etkileri ve Müdahale Programları” adlı çalışmalarında da benzer bulgulardan bahsedilmektedir. Çalışmada afet türü ne olursa olsun, çocukların yıkım sahnelerine tanık olduklarında veya yaşam tehdidi yaşadıklarında artan travma sonrası stres bozuklukları sergilediklerini belirtmiştir. Uluslararası alanda yapılan bir çalışmada çocuklarla oynanan kum oyunlarının psikolojik gerilimi azalttığı görülmüştür (Aydoğdu & Fofana, 2023). Bu gibi stres azaltan etkinliklerin öğretmenler tarafından da uygulanması yaşanan travmayı atlatma ve sınıfa adaptasyon anlamında öğretmene yardımcı olacaktır.

Sınıf öğretmenleri genel olarak öğrenciler sınıfa gelmeden kendi öğrencilerini deprem ile ilgili konuşmalarını konusunda uyarmıştır, öğretmenler depremde öğrencilere yakın davranmalarını istemiştir, o öğrencilere karşı empati kurmalarını, anlayışlı olmalarını, böyle bir felaketi kendilerinin de yaşayabileceğini, bu konuda onlara yardımcı olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında evde de bu konunun hassasiyetini sağlamak adına velilerle görüşen sınıf öğretmeni de bulunmaktadır. Birebir görüşme yapmasalar bile velilere bilgilendirme mesajı atan sınıf öğretmenleri de vardır. Depremde öğrencilerin herhangi istenmeyen bir durumla karşılaşmaması için sınıftaki öğrenciler depremde öğrencilere soru sorulmaması konusunda özellikle uyarılmıştır. Bunun yanında sadece bir öğretmen herhangi bir hazırlık yapmadığını belirtmiştir. Öğretmenler sınıftaki öğrencilerine doğrudan deprem doğal afeti hakkında bilgilendirme yapmıştır; bu afetin her insanın başına gelebileceğini, depremin nasıl oluştuğunu, bu döngünün her zaman olabileceğini, doğanın bunu nasıl meydana getirdiğini öğrencilere açıklamış ve anlamlandırmaları adına yardımcı olmuştur. Bazı sınıf öğretmenleri öğrenciler gelmeden onların kitap, kırtasiye eksiklerini tamamlamış okul idaresi ile hareket ettiğini söylemiştir. Kriz sonrası öğrencilerin sınıfa adaptasyonunda diğer öğrencileri hazırlamak ve onları hassas davranmaya yönlendirmek depremde öğrencilerin uyumu için çok önemlidir. Öğretmenlerin bu konuda çok hassas ve anlayışlı davrandıkları görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin depremzede öğrencilerin zorluklarla baş etmesinde destekleyici sınıf ortamı oluşturma noktasında %80'i öğrencilerin aktif katılımını sağlayarak sınıf uyum sürecini hızlandırdıklarını belirtmiştir. Öğretmenler aktif katılımı sağlarken depremzede öğrencilerini özellikle grup çalışmalarına katma, diğer öğrenciler gibi onlara da görev verme, çocuk oyunlarında görevlendirme, canlandırma çalışmalarında rol verme veya drama çalışmalarına katma şeklinde etkinlikler düzenlemişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin %50'si düzenli rutinelere devam ettiğini belirtmiştir. Dolayısıyla depremzede öğrencilerin farklı olmadıklarını hissettirerek onların sosyal uyumunu desteklemeye çalışmışlardır, bazı öğrencilerin ilk geldikleri zaman daha kolay uyum sağlaması adına "esnek davranma", "onların güçlü yanlarını belirleme" öğrencilere karşı "empati kurma" ve onlara özellikle depremden bahsetmemeye dikkat etmişlerdir, öğretmenlerin yüzde %10'u diğer öğretmenlerle işbirliği yaparak öğrencisini profesyonel yardım almaya yönlendirmiştir ve bu süreci olabildiğince yönetmeye çalışmıştır. Bu süreçte veli ile iş birliğinin çok önemli olduğunu düşünen sınıf öğretmenleri, aile ile iletişimi koparmamış öğrencinin sınıfa uyumu açısından veli ile sürekli iletişim halinde kalmıştır.

Depremzede öğrencilerin sınıfa adaptasyonu ile ilgili sınıf öğretmenleri yaşanan sorunların ciddi boyutlarda olmadığını, zaman içerisinde bunların olumlu anlamda değiştiğini dile getirmişlerdir. Bu sorunlara örnek olarak iki öğretmen okuma güçlüğü yaşayan öğrencisinin ve bir öğretmen ödev yapmada sıkıntı olduğunu; bir öğretmen ise kurallara uymadığı bir öğrencinin zorluk yaşadığını belirtmiştir. Velilerle ilgili %90'ının sıkıntı yaşamadığını belirten sınıf öğretmenleri genel olarak bu süreci ufak tefek sorunlar ile atlattığını belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin depremzede öğrencilerin ihtiyaçlarını gidermeye yönelik bulgularda öğretmenlerin sınıf ortamında öğrencileri anlamaya ve bu krizi çözmeye yönelik yaptıkları manevi desteklerin yanında öğrencilerin maddi eksiklerini de tamamladıkları görülmektedir. Sınıf öğretmenleri gerek kendileri gerekse çevrelerindeki kişilerin de katkılarıyla öğrencilerin kıyafet, kırtasiye, kitap, ulaşım gibi ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Sınıf öğretmenlerinin yarısı, kendisi ve çevresinden gelen nakdi yardımları depremzede ailelere ve öğrencilere ulaştırmışlardır, bunun yanında bir öğrenciye ücretsiz ulaşım, yakacak, ücretsiz yemek sağlanmıştır. Öğretmenlerin maddi ve manevi olarak depremzede öğrenciye ve ailesine destek oldukları görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin yarısı doğal afet sonrasında krize müdahaleleri konusunda genel olarak bir eğitim aldıklarını; yarısı ise herhangi bir eğitim almadıklarını

belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yarısının herhangi bir eğitim almadığı krize müdahale konusunda geliştirilecek eğitimlerle ilgili önemli bir bulgudur. Yurt dışında deprem öncesi bilinçlendirme amacıyla bu konuda bazı programlar tasarlanmıştır. Ülkemizde de deprem tatbikatları, okullara bilgilendirici afişler vb. uygulamalar bulunmaktadır. Sapriyanti, 5-6 yaş arası çocukların başarı düzeyi standartlarına uygun bir deprem afeti azaltma öğrenme programı tasarlamıştır. Araştırma Batı Sumatra, Padang Şehri, Padang Sarai Köyü, Teratai Indah Anaokulundaki çocuklar üzerinde yürütüldüğünde deprem afeti azaltma öğrenme programının çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme çıktıları üzerinde önemli etkileri olduğu saptanmıştır (Aydoğdu & Fofani,2023). Yine Japonya’da “Yeniden Yapılanma Haritalama Programı” olarak adlandırılan programla afetin yeniden inşası aşamasında afet eğitimine bir şehir izleme ve harita yapma yaklaşımı uygulanmıştır. Ülkemizde de bu gibi faaliyetler öğretmenlere ve idarecilere fayda sağlayacaktır. Bakioğlu & Savaş (2001)’in çalışması da öğretmenlerin eğitim almaları gerektiği sonucunu destekler nitelikte bir çalışmadır. Okulda krize müdahaleye yönelik öğretmen görüşlerinin alındığı bu çalışmada öğretmenlerin %65,41’i krize müdahale etme konusunda kendini yeterli görmediklerini, %59,39’u konuyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir. Bu çalışmanın bulguları da afetler gibi kriz durumlarında eğitim almanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sınıf öğretmenleri yaptıkları uygulamaların sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerin depremde de öğrencilerin okula ve sınıfı adaptasyonu sürecinde olumlu değişimler meydana getirdiğini dile getirmiştir. Öğretmenlerin %80’i öğrencilerin sosyal uyum sağladığını; zaman içerisinde daha normal davranışlar sergilediklerini belirtmiştir. Okul başarısı anlamında %30’u okuma hızının arttığını; %10’u yazma becerisinin geliştiğini ve %60’ı ise genel ders başarısının ilk zamana göre arttığını belirtmiştir. Depremzede öğrencisinin davranış problemi gösterdiğini ve bunun ilerleyen zamanlarda olumlu olarak azaldığını belirten öğretmenlerin oranı %10’dur. Öğrencilerin geldikleri zamana göre olumlu değişimler göstermesi yapılan müdahalelerin ve uygulamaların önemini bir kere daha göstermiştir.

SONUÇ

Araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin deprem sonrası sınıfta uyguladıkları müdahalelerde çoğunlukla doğaçlama davrandıkları ve sınıfta diğer öğrencilere uyguladıkları gibi sınıf etkinlikleri, müdahaleler uyguladıkları görülmüştür. Deprem gibi bir doğal afet sonrası travma yaşayan öğrencilere yönelik öğretmenlerin de ciddi bir eğitim almadıkları görülmüştür. Hatta bir öğretmenin ‘hiçbir eğitim almadım ve

hiçbir farklılık olmadı' şeklinde ifadeleri depremzede öğrenciyi anlamaya yönelik herhangi bir çalışmanın olmadığını göstermiştir.

Öğretmenlerin depremzede öğrencilerin ihtiyaçlarını gidermede herhangi bir sıkıntı yaşamadıkları görülmüştür. Öğretmenlerin uyguladıkları etkinlikler aslında öğretmenlerin daha çok sınıfta normal zamanlarda yaptıkları etkinliklerdir. Depremzede öğrencileri de bu etkinliklere katmaları aslında onların uyum sağlamasını sağlamıştır ancak çok da bilinçli şekilde yapılmadığını görülmektedir. Okul idaresinin bu durumda çok aktif olmadığı, çoğu iş veya işlemin sınıf öğretmenleri tarafından yürütüldüğü görülmektedir.

Depremzede öğrenciler, yaşadıkları afet sonrası kısa süreli stres bozuklukları diğer adıyla travma geçirmişlerdir. Görüşme yapılan okulların %90'ında rehber öğretmen bulunmamaktadır. Bazı öğretmenlerin okuldaki özel eğitim öğretmenlerine danışmaları, sınıf öğretmenlerinin rehberlik alma ihtiyacını göstermektedir. Dolayısıyla bu ve benzeri doğal afetler sonrası çocukların yaşadıkları duygu karmaşası, içe kapanıklık, davranış problemleri, uyku problemleri ister istemez çocukların eğitim hayatını da etkilemiştir. Sınıf öğretmenlerinin bu bağlamda çok kritik bir görev aldıkları ortadadır. Dolayısıyla aileden sonra öğrencinin en çok vakit geçirdiği ortam olan sınıf ortamının zorluklarla baş etmesine yardımcı olacak bir şekilde düzenlenmesi oldukça önemlidir. Öğrencilerin de bu deneyimi sınıf öğretmenleri gibi yaşamalarından dolayı, sınıf atmosferi de oldukça önemlidir. Çocukluk çağındaki stresli olayların etkilerinin yüksek olması ve deprem gibi doğal afetlerde çocukların ruh sağlığının önemi göz önüne alındığında, psikolojik müdahalelere, çocuklara ve ailelere yönelik psikolojik hizmetlerin sunulmasına daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Gelecekteki araştırmaların, çocukları deprem öncesi depremle ilgili farkındalıklarını artırmaya yönelik tasarlanması, deprem sonrasında ise depremin travmatik etkisini azaltmaya ve yeni yaşam koşullarına uyum sağlamalarına yönelik planlaması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu araştırma aynı zamanda göstermektedir ki bazı eğitimlerin uygulamalı veya yüz yüze verilmediği takdirde kalıcı olmaması ve dahası etkili olmada zayıf kalmasıdır. Öğretmenler kriz durumlarında en iyi bildikleri şeyi yapmaya meyillidirler: rutin eğitim-öğretim.

ÖNERİLER

Öğretmenlerin doğal afetlere maruz kalmış öğrencilerin eğitimi konusunda daha profesyonel destek almaları sağlanabilir. Bu eğitimler yüz yüze ve mümkünse uygulamalı yapılabilir. Sınıf öğretmenlerinin bu gibi afetlerle mücadele etmelerinde

en azından okullarda bir rehber öğretmenin bulunması ve danışma vermesi önemli olduğundan, ilkokullara mutlaka rehber öğretmen görevlendirilmelidir.

Deprem gibi doğal afet durumlarından çocukların ve eğitimlerinin olumsuz etkilenmemesi ve etkinin en aza indirgenmesi için okul-aile iş birliğinin profesyonelce planlanması gerekmektedir.

Bu araştırma, belli bir bölgede sınırlı sayıda öğretmenlerle yapılmıştır, daha genel ve fazla fenomen ile yeni araştırmalar yapılabilir.

KISALTMALAR

SBB DSD: Strateji ve Bütçe Başkanlığı Deprem Sonrası Değerlendirme Raporu

OECD: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Ajansı

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

BEP: Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı

ÖBA: Öğretmen Bilişim Ağı

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Her bir araştırmacının çalışmaya katkı oranı eşittir.

Çatışma Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çatışma durumu bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akcanbaş M., (2009). *Çocuklarda ve Gençlerde Afet Psikososyolojisi El Kitabı (I)*,
<http://mertakcanbas.blogcu.com/cocuklar-ve-genclerde-afet-psikososyolojisi-el-kitabi-i/6232106>
- Aktaş Salman, U., Arık, B. M., Gencer, E. G., Tunca E., Kesbiç, K., Korlu, Ö. ve Akay, S. S. (2023, 14 Mart). 6 şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremlerin eğitime etkileri bilgi notu - 1. *Eğitim Reformu Girişimi*.
- AFAD. (2014). *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*, T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- Aydoğdu, F. & Fofana, A. (2023). Depremin Küçük Çocuklar Üzerindeki Etkileri ve Müdahale Programları. *1st International Conference on Trends in Advanced Research*.
- Bakioğlu, A., & Savaş, C. (2001). Okulda depremin neden olduğu krizin yönetimi. *Öneri Dergisi*, 4(15), 25-30.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda Geçerlik, Güvenilirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 9(1), 23-28.
- Bayyurt, Y., & Seggie, F. N. (2015). *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları*. Anı Yayıncılık.
- Caplan, G. (1964). *Principles of preventive psychiatry*. Basic books.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Sage Publications
- Çifçili, V. (2010). Sınıf içi disiplinde otorite. *HAYEF Journal of Education* , 6 (1) , 91-103 .
<https://dergipark.org.tr/en/pub/iuhayefd/issue/8780/109725>
- Güler, A., Halıcıoğlu, M.B. & Taşgın, S. (2014). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Gürbüz, F. & Koyuncu, N.E. (2023, Mart). Çocuklar ve Deprem. *2nd International Conference on Scientific and Academic Research*, Konya, Türkiye.
- Karabulut, D., & Bekler, T. (2019). Doğal afetlerin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkileri. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 5 (2), 368-376.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Kaştan, Y. (2015). Türkiye’de göç yaşamış çocukların eğitim sürecinde karşılaşılan problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 216-229.
- Kurt, E., & Gülbahçe, A. (2019). Van depremini yaşayan öğrencilerin travma sonrası stres bozukluğu düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(3), 957-972.
- MEB,2023. Bakan Özer Osmaniye’de Afet Koordinasyon Toplantısına Katıldı.
<https://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-osmaniye-de-afet-koordinasyon-toplantisina-katildi/haber/29566/tr> haber 29.04.2023 tarihinde elde edilmiştir.
- Saban, A. & Ersoy, A. (2019). *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*. Anı Yayıncılık
- Sapriyanti, T. (2020). Development of earthquake disaster mitigation learning program for early childhood. *KOLOKIUUM Jurnal Pendidikan Luar Sekolah*, 8(1), 37-45.
- Sart, G. (2015). Fenomenoloji ve yorumlayıcı fenomenolojik analiz. F.N. Seggie ve F.
- Telli Yamamoto, G. & Altun, D. (2023). Türkiye’de deprem sonrası çevrimiçi öğrenmenin vazgeçilmezliği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), 125-136.
- Tunca, E. (2023). Afet Döneminde Eğitim 7-8-9 Bilgi Notu. Eğitim Reformu Girişimi.
- OECD (1994) Guidelines on Disaster Mitigation, [Çevrimiçi],
<http://www.oecd.org/dac/environmentdevelopment/1887740.pdf>.

- Öğretmenleriçin.com. Bakan Mahmut Özer Geri Dönen Öğrenci Sayısını Açıkladı. <https://www.ogretmenlericin.com/meb-haber/mahmut-ozer-deprem-bolgesine-geri-donen-ogrenci-sayisini-acikladi-51552h> adresinden 29.04.2023 tarihinde alınmıştır.
- Öztürk, M. & Kırcı M., (2023). *Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası için akademik öneriler*. Özgür Publications.
- Yavuz A. & Dikmen S., (2015). Doğal afetlerin zararlarının finansmanında kullanılan afet öncesi finansal araçlar. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 3(2), 303-322.
- 6 Şubat Depremi Sonrası Eğitim-Öğretim İle İlgili Alınan Kararlar (6 Şubat-27 Mart). Milli Eğitim Bakanlığında 29.04.2023 tarihinde elde edilmiştir. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gorus-depremin-ardindan-ogretmenler-nelere-dikkat-etmeli/2826440#> 30.04.2023 tarihinde elde edilmiştir.
- Yaşar Yılmaz, K. ve Eldeleklioğlu, J. (2019), Okul Ortamında Krize Müdahale ile ilgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi* 2(1), 29-45.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10.baskı)*. Seçkin Yayıncılık. <https://www.oba.gov.tr/egitim/oyinatma/afet-sonrasi-ilkokul-ogretmenlerinin-psikososyal-destek-becerilerinin-gelistirilmesi-seminer-750/11591>